

КЛЯШТОРНА Вікторія,

*магістрантка Факультету лінгвістики та соціальних комунікацій
Національного авіаційного університету, м. Київ*

МОВЛЕННЄВИЙ ДІАЛОГ МІГРАНТІВ: ІНДИВІДУАЛЬНІ ТА МІЖКУЛЬТУРНІ КОНТЕКСТИ

Поняття діалогу виникає ще в античній культурі й під ним в основному розуміли усний обмін інформаційними зверненнями, а у філософії діалог був методом навчання та пізнання. Сократ, застосовуючи метод діалектики в діалозі, у зіткненні протилежних думок сприяв виявленню об'єктивної істини. Софісти, маючи на меті за будь-яку ціну виграти суперечку, також вели її за допомогою діалогу. У формі діалогу Платон та інші філософи письмово викладали свої думки та ідеї [1, с. 11].

З моменту зародження філософської антропології людина дедалі більше розглядається як активний суб'єкт суспільних відносин, як особистість, яка співіснує з Іншим та розвивається з ним. Для того щоб почати будь-яку взаємодію з Іншим, і особливо узгоджену взаємодію необхідно насамперед вступити з ним в діалог.

В аспекті осмислення комунікації мігрантів роль мови та мовлення, що вибудовані іноземною мовою в діалозі з Іншим, потребує окремого розгляду разом із діалогом культур. Як суб'єкти діалогу пізнають себе завдяки зустрічі з Іншим, так само і діалог різних культур сприяє набуттю кожною культурою своїх глибинних смислів. У діалозі, в якому бере участь мігрант, відбувається не тільки зустріч двох особистостей, але й зустріч двох культур [2, с. 3].

Будь-який діалог немислимий без використання тієї чи іншої мови. Мова є знаковою системою, яка вможливорює процес комунікації. Діалог є найпоширенішою формою усного та письмового спілкування, в якому якнайбільше реалізує себе комунікативна функція мови.

В комунікації мовна система реалізується насамперед у мовленні. А для самого мовлення потрібні ті, хто говорить, – так розмірковує в «Шляху до мови» М. Хайдеггер. Важлива соціальна функція мови полягає у тому, що мова є засобом фіксування та збереження накопичених знань і передачі їх від покоління до покоління.

Вивчити мову – це лише перший крок. Більш складний етап – це розуміти її, навчитися інтерпретувати різні види кодів, які супроводжують мовленнєвий акт. Така інтерпретація передбачає занурення у контекст культурної взаємодії. Як вважав Ганс-Георг Гадамер, «іноземна мова репрезентує інший культурний світ, який відкривається в процесі її засвоєння» [Цит. за: 3, с. 128].

Комунікація – це не лише мовний акт. У процесі комунікації повідомляється набагато більше, ніж повідомляють мовні знаки. Найчастіше, зрозумівши значення слів, їх смисл все ще може залишитися незрозумілим. Для того, щоб його правильно витлумачити, потрібна додаткова інформація як про того, хто говорить, так і про те, про що він говорить, тобто необхідне знання культурного контексту. Культура – це цілий величезний пласт, у якому сформувалася свідомість двох співрозмовників – представників різних країн і різних культур. Культура виражає себе в ментальності (способі мислити і бачити світ), у мові, мистецтві, манерах поведінки, одязі, традиціях, історії та багатьох інших складових. Отже, слід розумітися на культурному контексті.

Контекст (від лат. *contextus* – тісний зв'язок, з'єднання) – сукупність обставин, від яких залежать значення або сенс будь-якого знака, вислову, тексту, дії; уривка тексту із закінченою думкою, який дає можливість точно визначити смисл окремого слова чи виразу. Позалінгвістичний (ситуативний) контекст – це обставини (неартикульовані передумови, традиції, конвенції, мова тощо), від яких залежить значення вислову чи тексту [4].

Проблематика вибудовування справжнього діалогу, в якому Інший буде почутий, стає особливо актуальною в теперішній час світового неблагополуччя з його нетерпимістю, суперництвом, природними катастрофами, нескінченними конфліктами, що породжують дедалі нові, часто дуже несподівані, масові міграційні потоки. У таких умовах ведення міжособистісного та міжкультурного діалогів є вкрай нагальним і вимагає взаємної відкритості та відповідальності.

З точки зору комунікативних практик мігранта, проблема полягає в тому, що культурний контекст, яким він хотів би і міг би поділитися з місцевими жителями, може викликати в них лише короткочасний інтерес або бути зовсім несприйнятим через

обмежене знайомство з ним. Мігрант опиняється в ситуації, коли відчуває подвійне навантаження – є тим, хто має прилаштуватися під чужу культуру, і водночас залишається або відторгнутим нею, або мало цікавим зі своєю культурою в комунікаційному процесі. Мігрант змушений постійно мати справу не тільки з новим текстом, а й постійно використовувати незнайомий йому контекст, водночас не маючи змоги вбудувати в нього свій особистий контекст.

Отже, в результаті діалогу відбувається не тільки взаємна трансформація співрозмовників у вигляді розширення їх свідомості, а й одночасне розширення і взаємозбагачення їхніх культурних контекстів.

Список використаних джерел та літератури:

1. Шашкова Л., Злочевська М. Діалогічний вимір гуманітарного знання. Монографія. К.: «Професіонал», 2011.
2. Мислення як творчість: введення у логіку уявного діалогу. Мічиганський університет, 2006. 398 с. <http://surl.li/nymtk>
3. Дротянко Л. Г. Філософські проблеми мовознавства. К.: КНЛУ, 2002.
4. Контекст / В. С. Лісовий // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс]. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. URL: <https://esu.com.ua/article-5031> (дата звернення: 05.11.2023)